

Hammerfest kommune
Hámmerfeastta suohkan

Rutiner for spesialundervisning i Hammerfestskolen

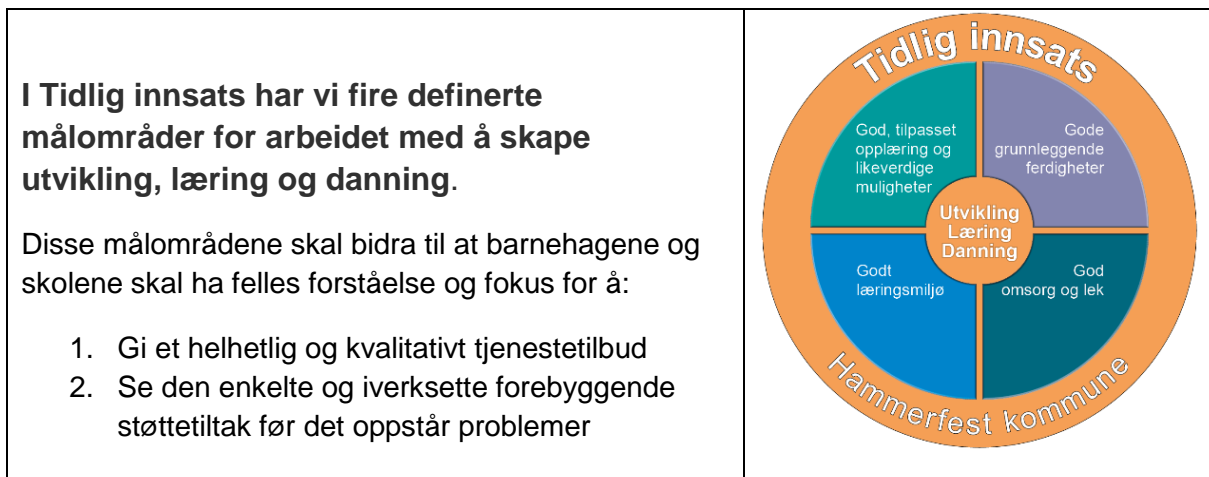
1 Innhold

Tidlig innsats i Hammerfest kommune.....	3
Innledning	4
Inkluderende læringsmiljø	4
Tilpasset opplæring.....	5
Samarbeid mellom skole og hjem	6
Handlingssirkel.....	7
Fase 1. Ordinær opplæring - bekymringsfasen	8
Møte 1	8
Møte 2	8
Møte 3	9
Fase 2. Skolen henviser til PPT	10
Fase 3. PPT utarbeider sakkyndige vurdering.....	11
Fase 4. Skolen fatter enkeltvedtak	12
Fase 5. Planlegge spesialundervisningen	12
Fase 6. Gjennomføre og følge opp spesialundervisning.....	13
Maler tilgjengelig i SamPro:	13

Tidlig innsats i Hammerfest kommune

Hammerfest kommune skal ha et stort fokus på barn og unge. Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid skal bidra til å gi et barnehage- og skoletilbud av høy kvalitet. Menneskeverd og verdier som støtter opp om dette skal legges til grunn for arbeidet. Inkludering, sosial tilhørighet og medvirkning skal prege pedagogisk praksis, og ivareta grunnleggende læringsbehov. Målet er å forebygge alle former for diskriminering.

Vi skal ta hensyn til den enkeltes behov og legge til rette for god utvikling, læring og danning, uavhengig av hvilke utfordringer barn og unge har. Skolehelsetjenesten, PP-tjenesten, UngdomsLOS og Barnevernstjenesten skal bistå foresatte, barn, barnehager og skoler i å støtte opp der det er behov. Det allmennpedagogiske tilbudet i barnehage og ordinær opplæring i skole skal være av så høy kvalitet at det utjevner sosiale forskjeller i samfunnet, og slik at behovet for spesialpedagogisk hjelp i barnehage og spesialundervisning i skolen bli så lavt som mulig.

Hammerfest kommune utarbeidet og implementert fra 2013 gjennomgående handlingsplaner og rutiner for barn i målgruppen 0 til 16 år. Handlingsplanene og rutineene er under jevnlig revidering.

Handlingsplaner og rutiner i Tidlig innsats:

1. Språk og kommunikasjon i barnehage og skole, 0-6 år
2. Språklig bevissthet som grunnlag for lesing og skriving – førskole
3. Leseplan 1.- 10.trinn
4. Kosthold og fysisk aktivitet i barnehage og skole
5. Sosial kompetanse og læringsmiljø i barnehage og skole
6. Rutiner for spesialpedagogisk hjelp i Hammerfestbarnehagen
7. Rutiner for spesialundervisning i Hammerfestskolen
8. Rutiner ved overgang

Planene er førende for pedagogisk praksis i alle barnehager og skoler i Hammerfest kommune. Barnehager og skoler skal kontinuerlig arbeide med forbedring av kvalitet. Barnehage- og skolebasert kompetanseheving og organisering i nettverk skal være noen av virkemidlene i arbeidet.

Innledning

Prinsipper for skolens praksis

«Skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav, og de skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst. For å lykkes med dette må skolen bygge et godt læringsmiljø og tilpasse undervisningen i samarbeid med elevene og hjemmene. Det krever et profesjonsfellesskap som engasjerer seg i skolens utvikling.» Overordnet del av læreplanverket kap. 3

Inkluderende læringsmiljø

Overordnet del læreplanverket kapittel 3.1

Det er viktig at alle som jobber i skolen har en felles forståelse av hva en inkluderende skole innebærer og hvordan vi skal jobbe for at elevene skal ha en følelse av å være inkludert. Skolen må verdsette menneskelig mangfold, som en berikelse og ressurs. Det er barn og unges muligheter og potensialer som skal stå i fokus, heller enn deres begrensninger og utfordringer. En viktig faktor for inkludering vil være å lytte til barnet og foresatte. Barn har rett til å gi uttrykk for sine synspunkt i alle forhold som berører barnet og deres mening skal tillegges behørig vekt i tråd med alder og forutsetninger. Barnet stemme og deltagelse må foregå på en måte som er forenelig med barnets beste.

«Inkluderende opplæring er basert på retten alle elever har til en kvalitetsopplæring som ivaretar grunnleggende læringsbehov og beriker livet. Med fokus på spesielt sårbare og marginaliserte grupper vil en inkluderende opplæring forsøke å utvikle hvert individ sitt fulle potensial. Hovedmålet med en inkluderende opplæring er å forhindre alle former for diskriminering og skape sosial utjevning.» UNESCO, u.å. Pedlex Tilpasset opplæring og spesialundervisning Miriam H. Olsen.

I Hammerfest støtter vi oss til Farrel (2004) som skriver at det er fire faktorer som må være til stede for at et fenomen kan kalles «inkludering».

1. Eleven må ha en fysisk tilstedeværelse i undervisningsrommet,
2. Eleven må møte aksept og anerkjennelse fra institusjonens medarbeidere og øvrige barn
3. Eleven må ha en aktiv deltagelse i fellesskapets aktiviteter
4. Det må være rom for positiv selvutvikling for eleven, både faglig, sosialt og personlighetsmessig

Alle skolens ansatte har plikt til å følge med om elevene har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Alle ansatte har aktivitetsplikt om de mistenker, eller blir varslet om, at en elev ikke har det bra på skolen. Aktivitetsplikten innebærer at skolen skal sørge for elevens medvirkning. Dette gjøres ved at involverte parter blir hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Skolen må gjøre en selvstendig vurdering basert på faglig kompetanse av hvilke tiltak som er til det beste for den enkelte eleven. Vurderinga av det beste for eleven skal bidra til at skolen iverksetter tiltak som sikrer at eleven får oppfylt sin rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Jr. Barnekonvensjon art.3 og art. 12.

Tilpasset opplæring

Overordnet del læreplanverket kapittel 3.2 - Opplæringslova § 1-3

Inkludering er et overordnet prinsipp, hvor *tilpasset opplæring* blir verktøyet i dette arbeidet.

Retten til tilpasset opplæring gjelder alle elever. Skolen skal tilrettelegge for at alle elever opplever mestring. Målet er at flest mulig skal få sin opplæringen innenfor det ordinære skoletilbudet og at skolene i størst mulig grad gjør tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet.

Skolen har et stort handlingsrom for å tilpasse opplæringen gjennom ulike arbeidsformer, pedagogiske metoder, bruk av læremidler, organisering, og i arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurdering. Gjennom ulike tilpasninger kan elevene få et likeverdig tilbud i skolens ordinære skoletilbud.

«Skolene skal legge til rette for læring for alle elevene og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring». Overordnet del læreplanverket kapittel 3.2

For å kunne tilrettelegge for tilpasset opplæring må læreren kjenne eleven.

1. *Lærer må kjenne eleven sitt kunnskapsnivå*
2. *Læreren må kjenne hvilke forutsetninger eleven har for å lære*
3. *Læreren må ha kunnskap om hvordan eleven tilegner seg kunnskap*

Tilpasset opplæring er blant annet å variere læringsaktiviteter og å bruke eller kombinere forskjellige læringsressurser. Skolen kan benytte ulike læringsarenaer og organisere opplæringen på ulike måter for å skape trygge rammer for et godt læringsmiljø. Skolen skal skape et miljø for læring hvor alle opplever å bli ivaretatt sosialt, kulturelt og faglig. Tilpasning av opplæringen handler om å utnytte det lokale handlingsrommet i læreplanen og gjennom vurdering. Elevene kan nå de ulike kompetansemålene på ulike måter.

Elever som har utfordringer med helse, fravær, trivsel, utvikling og læring kan det være nødvendig å be om bistand fra andre hjelpetjenester.

Når det oppstår bekymring for en elev skal skolen bruke **pedagogisk analyse** for å samle informasjon og vurdere hvilke tiltak som skal iverksettes. Skolen skal vurdere hvilke tilrettelegginger eleven har behov for, som gir mestring og utfordringer i et trygt og godt læringsmiljø. Intensjonen er at eleven skal få utbytte av den ordinære opplæringen i sin klasse i sitt fellesskap.

Samarbeid mellom skole og hjem

Overordnet del læreplanverket kapittel 3.3 – Forskrift til Opplæringslova kapittel 20

Samarbeidet mellom skole og hjem er et gjensidig ansvar. Skolen har et særskilt ansvar for å etablere samarbeidet med foreldrene. Skolens innsats for å inkludere foreldre, for å skape en felles forståelse med foreldre, og for å ha foreldre med seg når en møter utfordringer, kan avgjøre hvorvidt både ansatte og elever får en god hverdag i skolen.

Foreldre er på den ene siden hovedansvarlige for egne barn, også når det gjelder opplæring. Skolen er på den andre siden ansvarlig for å fylle opplæringen med innhold. Skolen er videre ansvarlig for at samarbeidet med hjemmene skal ha en form og et innhold som sikrer at samarbeidet finner sted, samtidig som skolen tar foreldrenes hovedansvar for opplæringen på alvor.

Spesialundervisning forutsetter et samarbeid med hjemmet. Spesialundervisningen skal så langt som det er mulig utformes i samarbeid med eleven og foresatte, og det skal legges stor vekt på deres syn § 5-4.

Handlings sirkel

Fase 1. Skolen har plikt til å vurdere og prøve ut tiltak innenfor ordinær opplæring

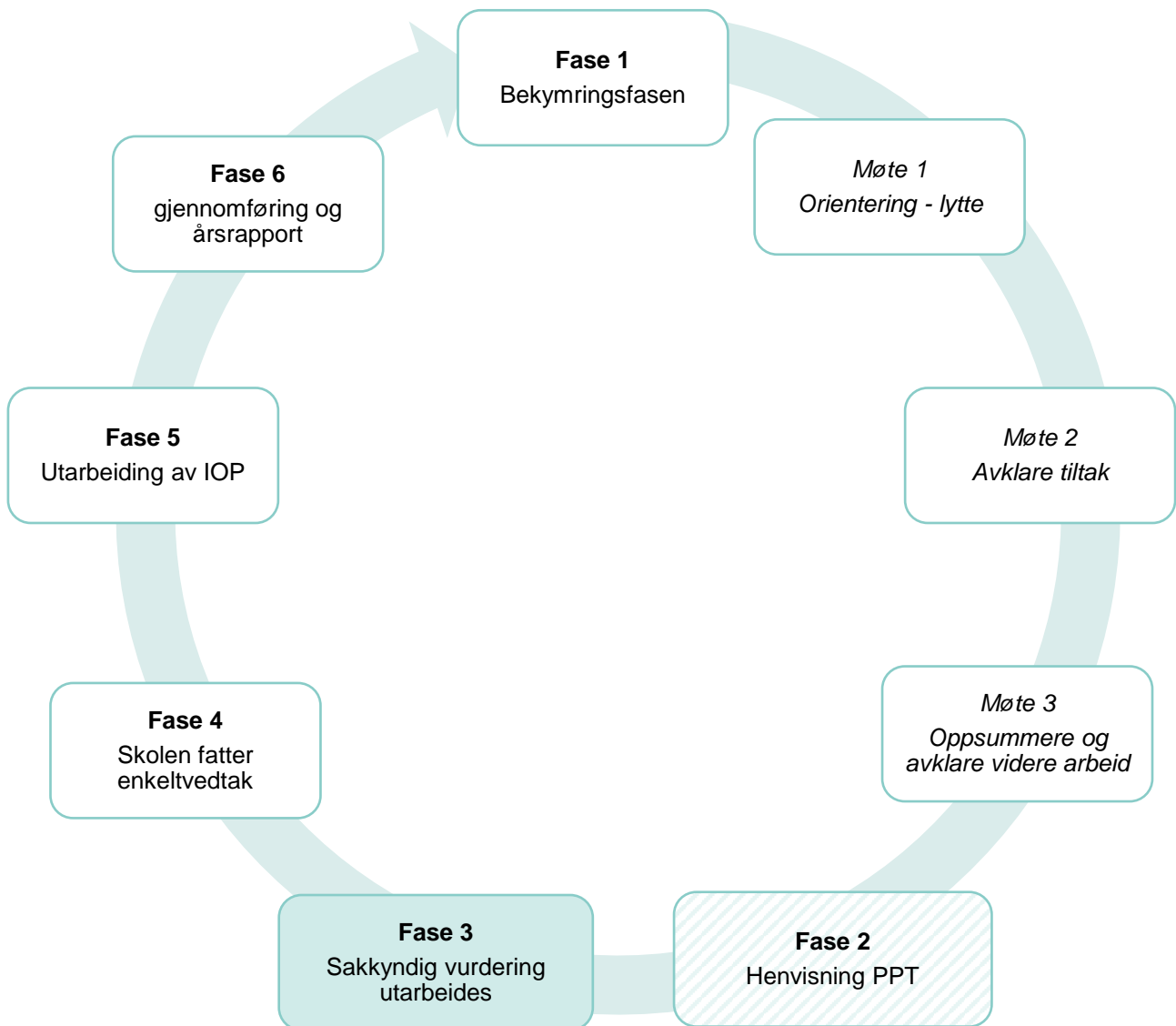
Fase 2 Henvising til PPT

Fase 3. PPT utarbeider sakkyndig vurdering

Fase 4. Skolen fattet enkeltvedtak om spesialundervisning

Fase 5. Skolen planlegger spesialundervisning og utarbeider individuell opplæringsplan IOP

Fase 6. Skolen gjennomfører og følger opp spesialundervisning

Fase 1. Ordinær opplæring - bekymringsfasen

Skolen har plikt til å vurdere og eventuelt gjøre endringer eller prøve ut tiltak innenfor den ordinære opplæringen. Barn skal ha mulighet til å uttale seg og si sin mening om sin egen situasjon. Når barn har utfordringer med helse, fravær, trivsel, utvikling og læring kan det være nødvendig å be om bistand fra andre hjelpetjenester. Fra barnet er 12 år skal barnets syn vektlegges jf. Barneloven § 31 og Barnekonvensjon art. 12.

Møte 1

Danne seg bilde av elevens situasjon og forhold som virker inn på helse, trivsel, utvikling og læring.

- Beskrive bekymring
- Elev og foresatte skal uttale seg og bli hørt
- Drøfte behov for å kontakte andre samarbeidspartnere
- Avklare ansvaret for å undersøke og samle inn data.
- Sette dato for møte 2
- Skolen sender referater fra møter til hjemmet gjennom sak- og arkivsystemet, (ephorte). Alle relevante dokumenter vedlegges.

Skolen skal bruke Pedagogisk analyse som metode for å samle informasjon, før skolen tar stilling til hvilke tiltak skolen skal prøve ut, § 5-4. Verktøy for pedagogisk analyse.

Møte 2

Planlegge tiltak slik at eleven får utbytte av det ordinære opplæringstilbudet

- Skolen viser til oppsummering av skolens pedagogisk analyse og presenterer mulige forslag til tiltak til elev og foresatte, evt. andre samarbeidspartnere
- Skolen skal i samråd med elev, foresatte og evt. andre samarbeidspart. avklare hvilke tiltak som skal prøves ut i det ordinære skoletilbudet
- Drøfte behov for å trekke inn andre samarbeidspartnere
- Avklare hvem som ansvarlige for tiltak
- Sette dato for Møte 3.
- Skolen sender referater fra møter til hjemmet gjennom sak- og arkivsystemet, (ephorte). Alle relevante dokumenter vedlegges.

Møte 3

Oppsummere effekt av tiltak og avklare videre arbeid

- Skolen ved lærer orienterer om effekten av utprøvde tiltak
- Andre samarbeidspartnere orienterer om effekt av tiltak
- Elev og foresatte skal høres om deres tanker om gjennomføring og effekt av tiltak
- Avklare videre saksgang - vurdere om eleven kan få tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring
  - A. Saken avsluttes dersom kartlegginger og innhenting av opplysninger viser at eleven får tilfredsstillende utbytte i ordinær opplæring
  - B. Eleven har behov for tiltak, tiltakene skal fortsette i ordinær opplæring, evalueres i kontaktmøter med elev og foresatte/evt. andre avtaler.
  - C. Skolen finner å ikke kunne gi eleven tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring. Eleven henvises til PPT.
- Skolen sender referater fra møter til hjemmet gjennom sak- og arkivsystemet, (ephorte). Alle relevante dokumenter vedlegges.

Hvis C:

- Retten til spesialundervisning jf. § 5 -1 vurderes.
- Avklare hvilke tjenester elev, foresatte og skolen ber om:
  - o kartlegging/utredning
  - o veiledning
  - o sakkyndig vurdering av behov for spesialundervisning
  - o systemretta oppgaver, kompetanseutvikling og eller organisasjonsutvikling
- Foresattes underskrift på samtaleskjema er å oppfatte som samtykke til henvisning § til PPT jf. § 5-4 annet ledd. Det er tilstrekkelig at bostedsforesatte samtykker ved sakkyndig utredning.
- Elever over 15 år skal eleven selv samtykke

Fase 2. Skolen henviser til PPT

Spesialundervisning skal gis til elever som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring. Spesialundervisning er en individuell rett eleven har.

Skolen har i samarbeid med elev og foresatte, evt. andre involverte parter, gjennomført tre møter i fase 1. bekymringsfasen. Skolen har prøvd ut tiltak og vurdert at eleven ikke får tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring.

Rektor henviser til PP-tjenesten hvor skolen ber om hjelp til å; utrede vansker, veilede, eller foreta en sakkyndig vurdering av elevens behov. PPT skal vurdere og gi råd om hva eleven trenger og skolen skal fatte vedtak.

Digitalt henvisningsskjema

- Skolen vedlegger Pedagogisk rapport med:
  - bakgrunnsinformasjon
  - skolens vurdering av elevens ferdigheter, kunnskaper og muligheter
  - skolens forutsetning for tilpasset opplæring
  - skolens vurdering av elevens utbytte av ordinær opplæring
  - undersøkelser og vurderinger (pedagogisk analyse)
  - tiltak som skolen har prøvd ut før henvisning (møte 2 og 3)
  - evaluering av tiltak (møte3)
  - lærerens vurdering av behov for avvik fra læreplanen/time og fagfordeling/organisering

Fase 3. PPT utarbeider sakkyndige vurdering

Sakkyndig vurdering skal være så klar og tydelig at det ikke skal være tvil om hva PP-tjenesten tilrår. Det skal være enkelt for skolen å se de faglige vurderingene som ligger til grunn.

Sakkyndig vurdering består av to hovedelementer utredning og tilråding

1. **En utredning inneholder både kartlegging og vurdering av de 5. underliggende punkter.**

Momenter som skal være med i utredningen:

1. *Elevens utbytte av ordinære opplæring*
2. *Elevens lærevansker evt. andre forhold som er viktig for opplæringen*
3. *Elevens realistiske opplæringsmål*
4. *Elevens muligheter i ordinær opplæring*
5. *Opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud.*

2. **Tilråding** (anbefalingen) skal gi skolen informasjon om hva PPT mener vil gi eleven et forsvarlig opplæringstilbud og skal inneholde de 3 underliggende punkter:

Momenter i tilrådingen:

1. *realistiske opplæringsmål for eleven*
2. *elevens muligheter i en ordinær opplæring*
3. *hvilken opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud*
o Hvis spesialundervisning anbefales – Omfang i årstimer og organisering av opplæringen

Utredning og tilråding

- PPT skal gi melding til skolen dersom deres saksbehandlingstid fører til at skolen ikke kan behandle saken innen en måned. Skolen skal gi foresatte foreløpig svar i saken om så er tilfelle.
- PPT inviterer foresatte og elev til inntakssamtale
  - o PPT har plikt å rådføre seg med eleven og foresatte og de skal legge stor vekt på deres synspunkt jf. § 5-4 tredje ledd.*
- PPT undersøker gjennom å gjennomføre samtaler, observasjon, kartlegging
- PPT har møte med skolen for å kartlegge skolens ordinære opplæringstilbud
  - o PPT sender skolen oversikt over hvilke behov eleven har basert på sin foreløpige kartlegging og utredning før møtet*
  - o Basert på opplysninger fra PPT gjør skolen intern vurdering av hvordan de skal tilrettelegge for å ivareta elevens behov*
  - o I møtet gir skolen PPT opplysninger om organisering, arbeidsmåter, rutiner og kompetanse som inngår i skolens ordinære opplæringstilbud rundt eleven*
  - o Skole og PPT drøfter behovet for hjelp til kompetanseutvikling og/eller organisasjonsutvikling for at skolen skal kunne legge opplæringen til rette for eleven*
- PPT tilbyr veiledning til skolen ved behov
- PPT slutfører sin sakkyndige vurdering etter sitt mandat som sendes foresatte og skole

Fase 4. Skolen fatter enkeltvedtak

Når skolen har mottatt sakkyndig vurdering fra PPT skal rektor

- Sikre at saken er godt nok opplyst ved å sjekk at
  - *krav til momenter i utredning og tilråding er med i sakkyndig vurdering*
  - *elevens er hørt*
- Fatte vedtak senest 1 mnd. etter sakkyndig vurdering er mottatt.
- Benytte kommunenes vedtaksmal i sak- og arkivsystemet (ephorte)

Fase 5. Planlegge spesialundervisningen

- Skolens ansvarlige for spesialundervisning/Sos. ped. klargjør SamPro ved å legge malene inn senest 1 uke etter at vedtaket er fattet.
- Tilrettelegging av spesialundervisning utarbeides i samarbeid med skolens ledelse, kontaktlærer og de som skal ha ansvar for å gjennomføre spesialundervisningen. (Mal 1 og 2.)
- De som skal gjennomføre spesialundervisningen skriver mål og aktiviteter i SamPro. (Mal 3,4,5,6.)

Fase 6. Gjennomføre og følge opp spesialundervisning

Innlogging SamPro

- Ansvarlige lærere evaluerer spesialundervisningen underveis, (hver 6 uke)
- Rektor setter opp en tidsplan for denne evalueringen
- Årsrapport skal være ferdigstilt 1. juni, sendes foresatte, arkiveres til dokumenter i SamPro og i sak- og arkivsystemet (ephorte)
  - *Dersom behov for ny utredning og tilråkning, henvises eleven til PPT for ny utredning/justering av sakkyndig vurdering*

Rektor/Sos. ped. følger opp at:

- spesialundervisningen er samordnet med ordinær opplæring
- opplæringen er i samsvar med enkeltvedtaket
- årsrapporten ferdigstilles innen fristen

Maler tilgjengelig i SamPro:

Mal 1: Enkeltvedtakets» Innhold, omfang og organisering»

Mal 2: Elevens timeplan oversikt over spesialundervisning og ansv. lærere

Mal 3: Eleven: «Om meg selv» elevens styrker, vansker og behov konkretiseres

Mal 4: «Mål og aktiviteter i fag» knyttes til kompetansemål

Mal 5: «Mål og aktiviteter i tema» knyttets til læringsmål

Mal 6: «Mål og aktiviteter opplæring i bedrift» knyttes til læringsmål

Mal 7. Årsrapport